

Reference

1. Baulina, T.V. (2009) *Intelektual'nyj kapital: stratehichnyj resurs transformatsii natsional'noho hospodarstva: [Monohrafiia]* Kyiv: MNTU im. Yu. Buhaia (in Ukr).
2. Kovtunenka, K.V. (2013) Osnovni pidkhody do formuvannia intelektual'noho kapitalu: zmist ta rol' v innovatsijnomu rozvytku pidpriemstva. *Ekonomika rozvytku*. 3., 59—62 (in Ukr).
3. Tkachenko, A.O. (2013) Poniattia ta struktura intelektual'noho kapitalu pidpriemstva. *Upravlinnia rozvytkom*. 12, 27—29 (in Ukr).
4. Topil'nyts'ka, Ya.O. (2013) Osoblyvosti suchasnogo menedzhmentu intelektual'noho kapitalu aktsionernykh tovarystv. *Visnyk Odes'koho natsional'noho universytetu. Ekonomika*. 2(1), 171—174 (in Ukr).
5. Vakul'chuk, O.M., Stupniker, H.L. (2008) Vyznachennia vartosti intelektual'noho kapitalu iak faktora innovatsijnoi aktyvnosti pidpriemstv hirnycho-metallurhynoho kompleksu. *Ekonomichnyj visnyk Natsional'noho hirnychoho universytetu*. 4, 53—60 (in Ukr).
6. Korolenko, R.V. (2013) Doslidzhennia defitsytu liuds'koho kapitalu na hirnycho-zbahachuval'nykh kombinatakh Kryvbasu. *Yevropejs'kyj vektor ekonomichnoho rozvytku*. 2, 133—140 (in Ukr).
7. Ischenko, M.I. (2013) Resursni determinanty finansovo-ekonomichnykh rezul'tativ diial'nosti pidpriemstva. *Visnyk Kryvoriz'koho ekonomichnoho instytutu KNU*. 2, 29—36 (in Ukr).
8. Helevachuk, Z.J. (2012) Pozytsonuvannia vitchyznianskykh hirnycho-vydobuvnykh pidpriemstv na svitovomu rynku zalizorudnoi produktsiii. *Formuvannia rynkovoï ekonomiky. — Spetsvypusk: «Ekonomika pidpriemstva: teoriia ta praktyka»*, 63—72 (in Ukr).
9. Nusinov, V.Ya., Varava, A.A. Orhanizatsijni zasady stvorennia informatsijnoi pidsystemy stratehichnoho upravlinnia v umovakh hirnycho-zbahachuval'nykh pidpriemstv Ukrainy. *Ekonomika promyslovosti*. 3—4, 201—207 (in Ukr).

УДК 330.13:664

В.В. Буханець, к.е.н., доц. кафедри економіки, організації та управління підприємствами Криворізького економічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет»

ПОТЕНЦІАЛ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

V. Bukhanets, PhD (Economics), associate professor of department economics, organization and management of enterprises Krivoy Rog State University Economics Institute «Krivoy Rog National University»

POTENTIAL ENSURE EFFICIENCY METALLURGICAL INDUSTRY UKRAINE

Анотація: У статті представлено результати оцінювання ефективності діяльності національних металургійних підприємств за показниками фінансово-економічного стану та на основі ресурсних факторів, що безпосередньо впливають на рівень конкурентоспромож-

ності металургійного бізнесу України на світовому ринку. Наведено аргументацію того, що однією з основних проблем металургійних підприємств є неефективні дії топ-менеджменту. Доведено необхідність розвитку управлінського потенціалу металургійних підприємств на засадах концепції динамічних здатностей.

Abstract. The paper presents the results of performance measurement domestic steel companies on indicators of financial and economic status and resource-based factors that directly affect the level of competitiveness of Ukraine steel business in the global market. Presented arguments that a major problem steel enterprises are inefficient actions of top management. The necessity of management capacity steel enterprises based on the concept of dynamic capabilities.

Ключові слова: ефективність, підприємства металургійної промисловості, техніко-технологічний потенціал, управлінський потенціал, фінансово-економічні результати.

Keywords: efficiency, metallurgical industry, technical and technological potential, management potential, financial and economic results.

Постановка проблеми. Світова економічна криза сформувала якісно нову ситуацію в національному економічному просторі — різке скорочення грошового потоку від експорту сировинних ресурсів, відтік дешевих кредитних ресурсів з фінансових ринків, що призвело до радикальної зміни обсягу і структури попиту на продукцію промислових підприємств, у тому числі металопродукції. Можливості інерційного зростання вітчизняних підприємств металургійної промисловості на сьогодні є вичерпаними, а перехід до розвитку на основі інновацій здійснюється настільки повільними темпами, що ставить під сумнів подальші перспективи ефективного розвитку металургійного бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика розвитку вітчизняних металургійних підприємств досліджена в наукових працях О. Амоши, А. Бережної, В. Богачова, І. Вовк, О. Гайдатова, Л. Збаразької, С. Кулицького, В. Кисіля, В. Мазура, О. Мінаєва, В. Нікіфорової, Ю. Чентукова, В. Ращупкіної, Є. Смирнова, Н. Шевчук.

Постановка завдання. Незважаючи на чисельну кількість наукових досліджень в області забезпечення ефективності господарювання вітчизняних металургійних підприємств, на практиці ситуація тільки погіршується. Тобто виникає необхідність наукового пошуку таких потенційних сфер, ефективний вплив на які ініціював би потужні позитивні зміни в розв'язанні системних проблем національного металургійного бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Металургія є провідною галуззю промисловості України, обсяги виробництва якої забезпечують понад 20 % ВВП країни. Чорні метали й вироби з них також посідають одне з найважливіших місць у структурі українського експорту, формуючи 30—40% усіх експортних і до 30 % валютних надходжень в Україну [5, с. 290]. Однак динаміка основних показників діяльності підприємств металургійної промисловості характеризуються негативною динамікою змін. Так, протягом 2007—2013 рр. частка продукції металургії у загальному обсязі промислового виробництва знизилася з 22 % у 2007 р. до 15,4 % у 2013 р. (рис. 1). Відбувається зміщення рейтингових позицій українських виробників сталі серед світових лідерів на 10 рейтингову позицію, поступаючись Бразилії та Туреччині, які у післякризовому періоді значно наростили обсяги виробництва [6, с. 13]. Забезпечуючи 25,6 % валютних доходів від експорту товарів, варто констатувати, що у 2013 р. експорт металургійної продукції скоротився порівняно з 2012 р. на 6,8 %, з 2011 р. — на 18,6 %. У товарній структурі імпорту домінують види продукції з порівняно більш високою доданою вартістю, натомість структура експорту характеризується сировинною спрямованістю.

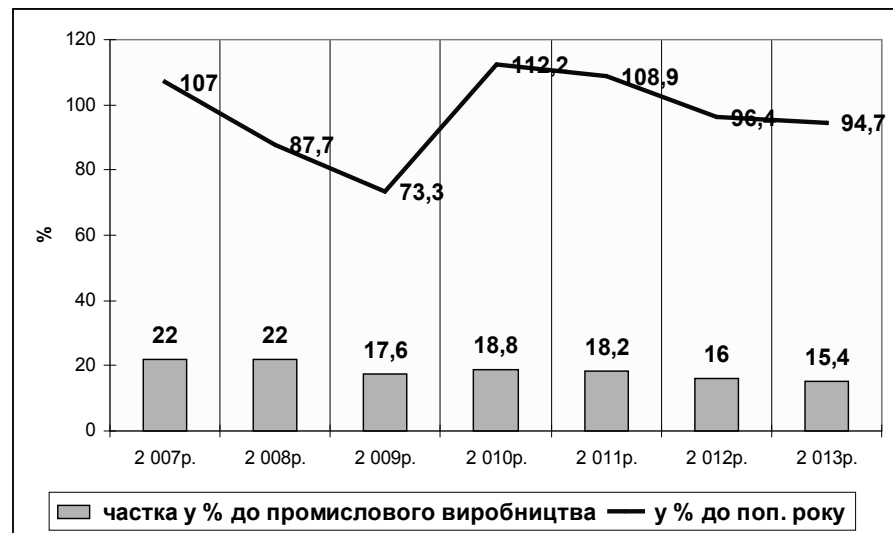

Рис. 1. Показника виробництва продукції підприємствами металургійної промисловості України у 2007—2013 рр.

Протягом 2007—2013 рр. відбувається зниження і основних показників, що характеризує фінансовий стан національних підприємств металургійної промисловості (табл. 1).

Таблиця 1

ПОКАЗНИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ У 2007—2013 РР. [РОЗРАХОВАНО АВТОРОМ]

Показники	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Показники фінансової стійкості							
1. Коефіцієнт автономії	0,58	0,44	0,39	0,34	0,34	0,33	0,29
2. Коефіцієнт перманентного капіталу	0,69	0,59	0,53	0,46	0,52	0,59	0,51
3. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,28	0,27	0,23	0,19	0,27	0,38	0,31
4. Коефіцієнт маневреності власних коштів	0,34	0,27	0,12	0,11	0,16	0,13	-0,03
5. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,22	0,02	-0,13	-0,12	-0,17	-0,36	-0,49
Показники ліквідності та платоспроможності							
6. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,17	0,11	0,05	0,04	0,04	0,03	0,04
7. Проміжний коефіцієнт ліквідності	1,19	0,97	0,88	0,84	0,88	0,86	0,70
8. Коефіцієнт поточної ліквідності	1,76	1,38	1,13	1,09	1,17	1,19	0,97
9. Коефіцієнт загальної платоспроможності	1,27	1,01	0,87	0,89	0,85	0,73	0,67
Показники ділової активності							
10. Продуктивність активів, грн/грн	1,27	1,18	0,74	0,88	0,10	0,85	0,83
11. Тривалість обороту оборотних активів, днів	155	175	262	242	2003	210	209
12. Фондовіддача, грн/грн	5,32	5,20	2,63	3,57	0,37	2,07	1,89
13. Продуктивність праці, тис. грн/особу	340,80	460,22	372,36	557,94	72,43	652,76	661,87
Показники прибутковості (збитковості) (за чистим прибутком/збитком)							
14. Рентабельність реалізації продукції, %	7,29	2,24	-7,05	-2,85	-24,41	-7,32	-6,25
15. Рентабельність активів, %	9,24	2,65	-5,25	-2,51	-2,50	-6,25	-5,21
16. Рентабельність власного капіталу, %	16,03	6,06	-13,50	-7,34	-7,34	-18,91	-17,88

Починаючи з 2008 р. відбувається постійне зниження рівня незалежності металургійних підприємств від зовнішніх інвесторів і кредиторів. Значення коефіцієнту автономії не відповідає нормальному та має тенденцію до постійного зниження. При цьому відбувається і зниження частки перманентного капіталу у загальній його величині з 0,69 у 2007 р. до 0,51 у 2013 р. І хоча частка довгострокових позикових джерел фінансування бізнесу у 2013 р. зросла порівняно з рівнем 2007—2011 рр., але відбулося помітне зниження даного показника порівняно з 2012 р. Протягом 2007—2012 рр. відбувалося постійне зниження коефіцієнту маневреності власних коштів і у 2013 р. металургійні підприємства відчули дефіцит перманентного капіталу. Починаючи з 2009 р. спостерігається зростання дефіциту величини власних оборотних коштів, що зумовило нестійкий рівень фінансового стану підприємств досліджуваної галузі.

Негативну тенденцію мають і показники ліквідності та платоспроможності вітчизняних металургійних підприємств. Протягом 2007—2013 рр. лише показник проміжної ліквідності відповідав значенням встановлених нормативів. Показники платоспроможності, абсолютної та поточної ліквідності погіршуються та набули критично низьких значень у 2013 р.

Основні показники ділової активності (продуктивність активів, тривалість обороту оборотних активів) та прибутковості/збитковості також свідчать про загострення кризових явищ в металургійній промисловості. З 2009 р. господарська діяльність підприємств галузі в цілому характеризується як збиткова, що відповідно дозволяє говорити про руйнування доданої вартості національного металургійного бізнесу.

Результати системного дослідження рівня конкурентоспроможності підприємств металургійної промисловості дозволяє сформулювати основні причини погіршення фінансово-економічних результатів їх господарської діяльності:

- рівень витрат на виробництво металопродукції на вітчизняних підприємствах є більш високим порівняно з зарубіжними конкурентами. Так, відповідно до експертних оцінок перевищення витрат на сировину та матеріали в процесі виробництва квадратної заготовки із конвертерної сталі в Україні є більшими ніж у Росії від 7 до 30 % [2]. Витрати коксу на 1 т прокату на вітчизняних металургійних підприємствах є більшими ніж на російських на 22,1 %, японських — на 77,1 %, американських (США) — на 94,4 % [8]. Витрати на паливно-енергетичні ресурси в структурі собівартості металопрокату складають 50 %, тоді як у промислово розвинених країнах значення даного показника коливається на рівні 20 % [4]. Рівень енергомісткості чавуну на вітчизняних підприємствах на 30 % вищий, ніж у зарубіжних конкурентів;

- критичний стан техніко-технологічного потенціалу. Рівень зносу металургійних агрегатів на вітчизняних промислових підприємствах становить в середньому більше 60 %, а за окремими групами обладнання — мартенівські печі, прокатні стани — до 80 % [4]. Понад нормативні терміни експлуатуються 89 % доменних печей, 87 % мартенівських печей, 26 % конверторів, майже 90 % прокатних станів, 54 % коксових батарей. Утримання морально застарілого та зношеного устаткування (мартенівських печей, енергомісткого обладнання аглофабрик, збагачувальних підприємств, прокатних цехів, доменних печей, тощо) призводить до зниження прибутковості металургійного виробництва [1, 10]. За технологічною структурою виробництва сталі українські металурги майже удвічі відстають від більшості країн — конкурентів за обсягами і часткою безперервного розливу сталі та у 6—12 разів — за часткою виплавки електросталі [5, с. 293]. Внаслідок низького технологічного рівня виробництва трудомісткість однієї тонни сталі в Україні складає 52,8 людино-години, тоді як у Росії цей показник 38,1, у Німеччині — 16,8 людино-години. [5, с. 295];

- низький рівень інвестиційної активності. Протягом 2007 — 2012 рр. обсяг інвестицій в основний капітал на тону виплавленої сталі зменшився на 34,3 % (з 387,4 грн/т до 254,6 грн/т). За цим показником вітчизняні металургійні підприємства відстають від своїх основних конкурентів — Росії та Китаю — у 1,5—2,0 рази [1, 10]. При цьому варто зазначити, що на вітчизняних підприємствах капіталовкладення здійснюються в основному у доменний і сталеплавильний переділи, які

пов'язані з виробництвом напівфабрикатів, в той час як у Росії та Китаї активно модернізується прокатне виробництво з орієнтацією на виготовлення високоякісної продукції;

- досить повільними темпами відбуваються зрушення в основу яких покладені інновації. Витрати на інноваційну діяльність у розрахунку на 1 грн реалізованої продукції у 2013 р. порівняно з 2007 р. скоротилися у промисловості в 2,1 разу, машинобудуванні — 1,3 разу, металургії — 3,3 разу. Частка реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізації металургійної продукції у 2013 р. порівняно з 2007 р. скоротилася майже в 4 рази.

Результати економічного оцінювання ефективності господарської діяльності вітчизняних підприємств металургійної промисловості дозволяють констатувати, що вітчизняні металургійні підприємства поступово втрачають конкурентні позиції на зовнішніх та внутрішніх ринках, що підсилюється тенденцією світового перевиробництва металопродукції, наявністю надлишкового обсягу виробничих потужностей та їх техніко-технологічної відсталості в Україні. В сучасній вітчизняній науковій літературі визначають досить широке коло заходів, які стосуються державної підтримки металургійних підприємств. В основному вони стосуються податкової, митної, тарифної політики, а також зовнішньої торгівлі. Крім того, в науковій літературі наголошується на доцільності реалізації заходів з розширення внутрішнього попиту на металопродукцію, з активізації інноваційної діяльності в металургії, з реструктуризації підприємств та вирішенню соціальних та екологічних проблем. Однак, визначені заходи є очевидними та зрозумілими вже не один десяток років як на макро-, мезо, так і макрорівнях. Виникає питання: чому сьогодні підприємства металургійної промисловості знаходяться в такому критичному стані?

Відповідь на дане питання, на наш погляд, доцільно шукати в діях менеджменту підприємств. Для пояснення авторської позиції доцільно звернути увагу на такі факти. Протягом 2006—2013 рр. капіталовкладення на ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» склали всього 2 000 млн дол. США або 33 дол. /т, що майже вдвічі менше ніж на металургійних підприємствах компанії Метінвест. Протягом останніх п'яти років на даному підприємстві змінилося чотири керівники, що є нетиповою ситуацією для історії вітчизняного металургійного бізнесу. Протягом цих років були озвучені стратегічні плани, які передбачали доведення обсягів виробництва до 12 млн т сталі на рік, будівництво аглофабрики, конверторного цеху, машин безперервного литва заготовок, тотальна модернізація доменного цеху, будівництво глибоководного порту, покупка Криворізького ГЗК окислених руд [9]. Єдиний об'єкт, який був побудований, — машина безперервного литва заготовок і запущений лише наприкінці 2012 р. За словами нинішнього генерального директора ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» Артема Полякова: «...зараз на підприємстві не бюджет розвитку, не бюджет масштабних будівництв, а бюджет збереження обсягів під час кризи» [7]. Показовими є інвестиційні плани компанії Метінвест, відповідно до яких передбачалося, що у 2012 р. щомісячні капіталовкладення в модернізацію будуть на рівні 101 млн дол. За рахунок сплати дивідендів акціонерам у розмірі 800 млн дол. інвестиційна програма Метінвесту була зменшена топ-менеджментом на 477 млн дол або на 40 % від запланованого рівня до 735 млн дол. [3]. У 2013 р. капіталовкладення зменшилися ще вдвічі — до 370 млн дол., при цьому у січні 2013 р. холдинг задекларував виплату дивідендів акціонерам у розмірі 210 млн дол., а у березні — ще 400 млн дол., тобто в сукупності 610 млн дол., що більше ніж чистий прибуток Метінвесту за 2012 р., який склав 435 млн дол.

Можна навести ще дуже багато прикладів, що характеризують неефективні дії менеджменту металургійних компаній. Однак, з наукової точки зору ми можемо говорити про те, що перед металургійними компаніями стоять проблеми системного характеру, які не можна вирішити інструментами операційного управління та розовими діями. При цьому напрямки трансформації управлінського потенціалу визначаються станом існуючої ресурсної бази, яка за результатами економічного оцінювання не відповідає сучасним параметрам світового металургійного виробництва.

Висновки. З метою розв'язання проблем системного характеру, наявність яких можна констатувати на вітчизняних підприємствах металургійної промисловості, доцільним є зосередження на розвитку управлінського потенціалу, в основу якого має бути закладений органічний розвиток ключових та динамічних здатностей. Відновлення конкурентоспроможності металопродукції може бути забезпечено лише за умови проактивної стратегічної поведінки відповідних суб'єктів господарювання, що базується на умовах пріоритетного розвитку динамічних здатностей та відповідає випереджальному типу інноваційного розвитку бізнес-структур.

Література

1. Исследование. Проблемы и перспективы горно-металлургического комплекса Украины. Электронный ресурс //Режим доступа: <http://corporativ.info/?/review/3839/>
2. Мазур В. Металлургия Украины: состояние, конкурентоспособность, перспективы / В.Мазур // Электронный ресурс. Режим доступа: <http://www.sostav.ua.news/2010/03/02/8/29805>
3. Метінвест. Офіційний сайт компанії. Електронний ресурс // Режим доступа: <http://www.metinvestholding.com/ua/investors/reports>
4. Никифорова В.А. Стратегические направления промышленной политики в металлургической отрасли Украины в посткризисный период. / В.А. Никифорова // Экономика промышленности. — 2012. — №1 — 2. — С. 113—120
5. Перший етап модернізації економіки України: досвід та проблеми / О.М. Алимов, О.І. Амоша та ін.; за заг. ред. В.І. Ляшенка; ІЕП НАН України, КПУ. — Запоріжжя : КПУ, 2014. — 798 с.
6. Промисловість і промислова політика України 2013: актуальні тренди, виклики, можливості: наук-аналіт. доповідь / О.І. Амоша, В.П. Вишневський, Л.О. Збаразська та ін.; за заг. ред. В.П. Вишневського; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. — Донецьк, 2014. — 200 с.
7. Самофалов А. Стальные джунгли. Почему Криворожсталь терпит убытки. Электронный ресурс / А. Сафонолов // Режим доступа: <http://forbes.ua/magazine/forbes/1358786-stalnye-dzhungli-pochemu-rivorozhstal-terpit-ubytki>
8. Смирнов Є.В. Управління ресурсами підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / Є.В. Смирнов. — К., 2014. — 20 с.
9. УКРРУДПРОМ. Офіційний сайт. Електронний ресурс. // Режим доступа: <http://www.ukrrudprom.ua>
10. Шевчук Н.В. Конкурентоспроможність підприємств чорної металургії України на основі ресурсних факторів / Н.В. Шевчук, Є.В. Смирнов // Вісник Криворізького економічного інституту КНУ. — 2013. — № 2. — С. 41—46.

References

1. Issledovanie. «Problemy i perspektivy gorno-metallurgicheskogo kompleksa Ukrainyi.» Elektronnyy resurs //Rezhim dostupa: <http://corporativ.info/?/review/3839>
2. Mazur V. «Metallurgiya Ukrainyi: sostoyanie, konkurentosposobnost, perspektivy.» Elektronnyy resurs //Rezhim dostupa: <http://www.sostav.ua.news/2010/03/02/8/29805>
3. MetInvest. Ofitsynyiy sayt kompaniyi. Elektronnyy resurs //Rezhim dostupa: <http://www.metinvestholding.com/ua/investors/reports>
4. Nikiforova V. «Strategicheskie napravleniya promyshlennoy politiki v metallurgicheskoy otrasli Ukrainyi v postkrizisnyiy period.», no 1— (2012): 113—120.
5. Alimov O., Amosha O., Lyashenka V. (2014) *Pershiy etap modernizatsiyi ekonomiki UkraYini: dosvid ta problemi* Zaporizhzhya : KPU (in Ukr).

6. Amosha O., Vishnevskii V., Zbarazska L. (2014) *Promislovist i promislova politika Ukraini 2013: aktualni trendi, vikliki, mozhlivosti: nauk-analit. dopovid* Donetsk : KPU (in Ukr).
7. Samofalov A. «Stalnyiye dzhungli. Pochemu Krivorozhstal terpit ubytki. « Elektronnyi resurs //Rezhim dostupa: forbes.ua/magazine/forbes/1358786-stalnye-dzhungli-pochemu-krivorozhstal-terpit-ubytki
8. Smirnov E.V. (2014) *Upravlinnya resursami pidpriemstva: avtoref. dis. na здобuttya nauk. stupenya kand. ekon. nauk: spets. 08.00.04 «Ekonomika ta upravlinnya pidpriemstvami (za vidami ekonomichnoyi diyalnosty)»* Kyiv : KNEU (in Ukr).
9. UKRRUDPROM. Ofitsiyniy sayt. Elektronnyi resurs. // Rezhim dostupu: <http://www.ukrrudprom.ua>
10. Shevchuk N.V., «Konkurentospromozhnist pidpriemstv chorno yi metalurgiyi Ukraini na osnovi resursnih faktoriv», no 2, (2013): 41— 46.

УДК336.741.242:330.131.7

О.О. Павлюк, к.е.н., доц. кафедри
міжнародних фінансів ДВНЗ
«КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ПОЛІТИКА УПРАВЛІННЯ ВАЛЮТНИМ РИЗИКОМ БАНКУ

Pavliuk O. O., Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor at International Finance
Department of Kyiv National Economic
University named after V. Hetman

BANKING POLICY OF FOREIGN EXCHANGE RISK MANAGEMENT

Анотація. Закономірності валютної торгівлі та прогнозування динаміки валютних курсів впливають на прийняття ефективних управлінських рішень комерційного банку. Валютні ризики виникають у результаті несприятливих змін валютних курсів. Це обумовлює актуальність дослідження процесів, що відбуваються на світовому та локальному валютних ринках.

Annotation. Regularities of foreign currency exchange and forecasting of currency trends impact of making effective decisions of commercial bank. Currency risks appear in a result of adverse changes of currency rates. This makes important to explore the processes coming about the world and local currency markets.

Ключові слова: валютний курс, валютний ризик, управління валютним ризиком, валютна позиція, методи оцінки валютного ризику, ліміти валютної позиції.

Key words: exchange rate, foreign exchange risk, currency management, foreign exchange position, evaluation of foreign exchange risk, currency limits.

Одним із важливих напрямків аналізу валютного курсу є вивчення закономірностей його коливань. Цей напрямок моніторингу в кінцевому підсумку дозволяє вивчати міру ризику, яка пов'язана з коливаннями валютного курсу. Це особливо актуально для банку при здійсненні форексних операцій, які передбачають відкриття валютної позиції. Вивчення закономірностей коливань дає змогу вивчати підходи до визначення обмеження впливу ризику змін валютного курсу на фінансовий результат банку, через оптимізацію розміру валютної позиції. Докорінні зміни економіки України в другій половині 90-х років довели доцільність використання й оцінки економічного ризику та були усвідомлені вченими та керівниками різних рівнів управління країни. Саме на аналізі, оцінках і моделюванні економічного роз-